

orije, ki zastavijo vprašanje objektivnosti zgodovinskega spoznanja in linearno koncepcijo časa ponovno izraziteje kombinirajo s cikličnim časom. Pomianove ugotovitve o sobstojnosti cikličnih predstav o času v 19. stoletju, ki se sklicujejo predvsem na teorije ekonomskih ciklov, Rossi podpre in jim doda še kratko predstavitev naravoslovnih in humanističnih predstav o času, ki jih Pomian ne upošteva (*Theory of the Earth* Jamesa Huttona iz leta 1795, *Principles of Geology* Charlesa Lyella iz leta 1830-33, Darwin, Freud).

Rossi nedvomno sodi med tiste filozofe, ki ne verjamejo, da je vsa filozofska vednost zbrana v opusih petih ali šestih mislecev, katerih poznavanje bi nas odvezalo od dokumenta vseh drugih. Njegovo dokumentirano brskanje po delih "minornih" avtorjev deluje kot učinkovit protistrup za vse okužbe z željo, da bi času in dobam izrezali samo en profil.

Igor Pribac

Pavao Brajša

PEDAGOŠKA KOMUNIKOLOGIJA

Glotta Nova, Ljubljana, 1993
280 str., cena: 3900 SIT

Knjigo *Pedagoška komunikologija* dr. Pavaa Brajše je izdala Glotta Nova, ne edina privatna šola za poučevanje tujih jezikov v Ljubljani. Nedvomno pa je ena redkih privatnih izobraževalnih institucij, ki so pripravljene poleg izvajanja izobraževalnih programov izdajati še strokovno literaturo.

Glotta Nove pa je edina med številnimi privatnimi šolami pri nas, ki v vse bolj odprt slovenski šolski prostor uvaja ne le nove, komercialno zanimive praktične

vsebine, pač pa tudi nove, učinkovitejše, hitreje, odprteje, kreativnejše, sodobnejše načine učenja. Bila je prva šola za poučevanje tujih jezikov v Sloveniji, ki je začela uvajati metodo True Learning. Ta način poučevanja med drugim temelji tudi na načelih nove komunikacije, o katerih Brajša sistematično spregovori v omenjeni knjigi. Ker poznavanje tovrstne strokovne literature omogoča zavestnejše in učinkovitejše učenje oz. poučevanje, ni naključno, da se je Glotta Nova odločila izdati in ponuditi slovenski poučevalski in učeči se publiko to Brajševo delo. Gre za celovit pristop, vreden podpore in posnemanja.

Sicer pa je celoten projekt Glotte Nove pogumna poslovna poteza še posebno, če upoštevamo, kako težko se je odvaditi starih navajenih vlog učitelja, ki kot vedec govori izza katedra, in učenca, ki kot nevednež poslušava v šolskih klopeh.

Knjiga *Pedagoška komunikologija* ima 279 strani, razdeljenih v tri dele. Prvi z naslovom Komunikacija v šoli obsega sedem poglavij, drugi, z naslovom Problemi v šoli, je po obsegu malce krajši, členjen pa je na šest poglavij, tretji, naslovljen Konflikti v šoli, pa je najkrajši in ima tri poglavja. Zadnjih deset strani je avtor porabil za navedbo literature.

Iz navedenih naslovov je razvidno, da je knjiga posvečena problematiki komuniciranja ter reševanju problemov in konfliktov v učno-vzgojnem procesu v novih šolah. Njena notranja členitev pa je zavezana teoriji interpersonalne komunikologije: interpersonalni komunikologiji - v ožjem pomenu, interpersonalni konfliktologiji in interpersonalni problemologiji. Vsak segment interpersonalne komunikacije avtor temeljito in pregledno predstavi in jo dopolnjuje s svojimi izkušnjami, z izkušnjami svojih sodelavcev in udeležencev številnih komunika-

cijskih treningov in delavnic, ki jih je vodil na Ptuj.

Prvi del Komunikacija v šoli je teoretično in strokovno oprt na sodobno znanost o pogovoru, interpersonalno komunikologijo, ki postaja tudi strateška znanost sodobne vzgoje in izobraževanja. V zelo razčlenjeni knjigi se tu avtor poglobi v uvodno tematiko vedenja, možganov, osebnosti in identitete učenca, nakar preide na teoretično opredelitev in razvrstitev oblik komunikacije. Pri tem se ne omejuje samo na medsebojno komunikacijo, ampak obravnava tudi načine in stile komuniciranja v luči komunikacijske klime v šoli ipd.

Drugi del (Problemi v šoli) obravnava šolo kot kompleksno resničnost, ki jo je treba pri spreminjanju šole kot tudi obravnavanju problemov vzgoje in izobraževanja upoštevati.

Tretji del (Konflikti v šoli) se sooča s konflikti, problemi in agresivnostjo v šoli. Zanimiva so razmišljanja o predpostavkah uspešnega reševanja konfliktov v šoli ter o psihodinamiki prepiranja v šoli. Agresivnost v šoli pa je sploh zelo aktualna tema.

Kako bralcu te recenzije kar najpristneje približati poleg vsebine še občutek, ki ga knjiga pušča, ko jo preberemo, kako mu približati njenega duha?

Zgrajena je zelo tehnično-formalistično, tako da nas preplavi z naslovi poglavij, podpoglavij, in še manjših razdelkov. Prav na vsaki strani je kak naslov. Širina tematik, ki se jih Brajša v knjigi dotika, otežuje njihovo združevanje in sistematično predstavitev posameznih sklopov, ki bi jih po potrebi dopolnjevali distancirani komentarji, pohvale, navezave, kontekstualizacije, kritike, nasprotna teza itd.

Kljub morebitnim pomislekom vzemite Brajševo knjigo v roke. Knjiga oblikuje nov pojmovni prostor za bolj zavestno in reflektirano razumevanje medčloveške

komunikacije, še posebno v učno-vzgojnem procesu. Tega se je mogoče naučiti iz Brajševe knjige Pedagoška komunikologija. In ne samo tega. Knjiga učinkuje tudi samo-terapevtsko in vaša komunikacija z drugimi ljudmi se bo zagotovo izboljšala.

Andrej Lukšič

Tanja Lamovec

KO REŠITEV POSTANE PROBLEM IN ZDRAVILO POSTANE STRUP

Lumi, d. o. o., Ljubljana
360 str., cena: 2.940,00 SIT

Knjiga založbe Lumi in avtorice Tanje Lamovec je zelo zanimivo branje iz kar nekaj zornih kotov. Najprej je to knjiga o duševnem življenju človeka, je pa tudi knjiga o tem, zakaj in kdaj postane duševno življenje za človeka problem in kako ga lahko pomoč, ki mu jo družba nudi, dokončno zlomi.

Avtorica opisuje različne modele pristopa k duševni bolezni, tako tiste, ki spadajo pod okrilje uradne doktrine, kot t. i. alternativne programe. Najpomembnejše sporočilo knjige pa je nedvomno njen antipsihiatrični diskurz, ki pa nikakor ni omejen le na ozke kroge uradne psihiatrije in duševnih bolnišnic, ampak je umeščen v celotno družbeno dogajanje in izhaja iz potreb, ki jih ima družba, da sploh lahko funkcionira.

Ljudje imamo kot posamezniki izrazito težnjo po tem, da bi bili "v redu". To, ali smo ali nismo, nam lahko kdo pove, ni pa nujno, da mu verjamemo. Svojo primernost lahko vidimo tudi preko povratnih informacij, ki nam jih dajejo drugi ljudje, letih pa pogosto sploh ne zaznavamo, sploh če nam niso všeč.

Torej moramo najti koga, ki ni "v redu", saj če on ni, potem smo mi. Da pa ne bi bilo dvomov, ki lahko porušijo to hišico iz kart, mu moramo obesiti takšno opredelitev, da se je ne bo mogoče rešiti do konca življenja. Duševna bolezen to nedvomno je. Ljudje, označeni s to diagnozo, imajo glede na diskurz Tanje Lamovec prav toliko možnosti, da kadarkoli še živijo preprosto življenje navadnih ljudi, kot tista srednjeveška ženska, ki so jo proglasili za čarovnico. Pomembna razlika, ki pa ni nujno v korist psihiatričnemu bolniku, je ta, da človek z oznako čarovništva pravzaprav ni imel nobene možnosti nadaljnega življenja, ker ga je bilo treba sežgati na grmadi in si tako rešiti dušo, ki jo je zapeljal hudič. Psihiatričnim bolnikom pa samega življenja sicer nihče ne brani, vendar jih oropa vsakega vpliva nanj.

Duševni bolniki naj bi bili nevarni, lahko celo zelo nevarni. Vsi, ki se strokovno ne gibljemo v krogih, ki se ukvarjajo z duševnim zdravjem in ljudmi, ki naj bi bili bolni, prav dobro poznamo ta kliše. Tisti moški, ki te lahko posili ali pa do smrti muči tvojega otroka, nedvomno ni normalen in je duševno bolan, saj ne spoštuje določenih norm družbe, ki pravijo, da se posiljevati in ubija-

ti ne sme. Prav to nespoštovanje in nesprejemanje norm pa hitro naredi tudi iz sosedove Francke, ki je že celo življenje malo nenavadna, osebo, ki je lahko drugim potencialno nevarna in je tako zanjo in druge boljše, da preživi življenje v bolnišnici za duševno bolne, kjer bodo primerno poskrbeli zanjo.

Tanja Lamovec govori prav o tej funkciji psihiatrije. Psihiatriji kot aparatu socialnega nadzora določenih ljudi nad drugimi. Če je psihiatrija najprej v funkciji nadzora in je bivanje v njenih ustanovah največkrat prisilno, potem je zelo težko v njej videti pomoč ali pa celo znanost.

Avtorica v knjigi tudi razmeji in razloži pojem duševne bolezni. Pravi, da bolezen pomeni spremembo v telesu, ki otežuje njegovo delovanje, in jo določimo z uporabo medicinske tehnike. Pri diagnozi duševne bolezni pa, če smo pošteni, naletimo na problem. Ni jasno vidnih, preverljivih znakov, sploh pa ne organskih sprememb, ki bi jih lahko povezali z načinom obnašanja, zaznavanja, mišljenja domnevno bolnih ljudi. Tako da je konec koncev diagnoza postavljena glede na zunanje, vidne znake posameznika, vzrok pa naj bi bili notranji in s tem nespremenljivi. Tako je oseba brez kakšnega jasnega dokaza postavljena v položaj neozdravljivo bolnega in potencialno nevarnega.

Z branjem knjige nekako dobiš vtis, ki je ne le neprijeten, ampak celo izrazito zoprn, in sicer, da se to lahko zgodi tudi tebi. To pa spet pripelje do analogije s preganjanjem čarovnic, saj je bilo včasih za gorenje na grmadi dovolj, da si se zamerila sosedu, da oznako duševne bolezni pa je pogosto dovolj, da kloniš pod pritiski vsakdana ali pa da si drugačen od svojega okolja in s tem nezaželen.

Avtorica v nadaljevanju piše o tem, kako naj bi bile psihoze